

OVER DE GRENS

Middeleeuwse beeldhouwkunst uit de Lage Landen

22.09.17 >< 27.05.18

De beeldhouwkunst beleeft in de middeleeuwen zijn hoogtepunt in de Lage Landen, met Brussel, Antwerpen en Mechelen als belangrijkste productiecentra. Toch is er bijzonder weinig gekend van deze rijke cultuur. Daar brengt M met de onderzoekstentoonstelling *'Over de grens. Middeleeuwse beeldhouwkunst uit de Lage Landen'* verandering in. Hiervoor brengen we één van de grootste Duitse beeldhouwkunstcollecties naar Leuven. Samen met de werken uit de M-collectie krijg je zo een staalkaart van vroeg- en laatmiddeleeuwse sculpturen, van de 11de tot de 17de eeuw.

Onbekend is onbemind

De middeleeuwse beeldhouwkunst confronteert ons met heel wat raadsels. Verschillende iconoclastische golven vernielden een grote hoeveelheid sculpturen en bronnen. Bovendien werden vele beelden losgekoppeld van hun oorspronkelijke context zoals kerken en kloosters. Dit gebrek aan aanknopingspunten is een hele uitdaging voor onderzoekers. Het maakt dat er meer vraagtekens zijn dan feiten. Want hoe schrijf je sculpturen toe aan een streek, stad, atelier of kunstenaar? Deze tentoonstelling breekt daarom een lans voor een andere onderzoeksaanpak waarbij meer rekening gehouden wordt met die uitgebreide context. Zo hebben beelden uit verschillende regio's meer met elkaar gemeen dan op het eerste gezicht zou lijken. Stilistische en iconografische elementen overstijgen die regionale grenzen en vertellen een rijk verhaal.

Brabantse centra: Leuven, Mechelen, Brussel, Antwerpen

Leuven

In de 15de eeuw waren er heel wat beeldsnijders actief in Leuven. Maar anders dan in Antwerpen, Brussel of Mechelen waren ze niet verenigd in een ambacht. Zo hebben Leuvense beelden geen merktekens, wat het moeilijker maakt om ze te identificeren. Wat maakt zo'n beeld dan Leuven? Hiervoor kijken onderzoekers naar stilistische kenmerken.

Neem nu bijvoorbeeld het **Christusbeeld (*Ecce Homo*, ca 1500, Brabant)**. De levensgrote Christusfiguur is een zogenaamd *Andachtsbild*. Het beeld stond in de kerk op hoogte zodat de kerkgangers er tijdens hun gebed naar opkeken. Oorspronkelijk was het beschilderd, zodat Christus echt een mens van vlees en bloed leek. Het gedrongen lichaam, de opgetrokken ribbenkast, de dikke mantel van stijve stof en de knoop zijn typisch voor de Leuvense stijl. Het hoofd met de doornenkroon toont op zijn beurt gelijkenissen met de *Man van Smarten* van Albrecht Bouts (1451/55-1549). Toch zijn ook andere invloeden zichtbaar, waardoor het beeld niet enkel en alleen aan Leuven kan toegeschreven worden. Zo wijken de haren die in een punt naar beneden krullen af van de ruwere Leuvense stijl waarbij systematisch een C-motief gebruikt werd. Dat maakt dat we het niet met zekerheid aan Leuven kunnen toewijzen en andere invloeden zichtbaar zijn.

Hendrik Roesen is één van de weinige Leuvense beeldhouwers die bij naam gekend is. Hij maakte verschillende sculpturen, zoals *de Heilige Cornelius* of *de Heilige Bisschop* in deze tentoonstelling. In het postuur en de lijnen langs de neus van *de Heilige Bisschop* herken je duidelijke kenmerken van Roesen. Toch werpt het onderzoek nu ook heel wat vraagtekens op bij die toeschrijving. Zo is er een duidelijke Luikse stijl te herkennen in de tekening en het lijnenspel van de gedrapeerde kledij. Bovendien is er een onbekend merkteken in de vorm van een roos zichtbaar op de achterzijde. Een verdere studie van die merktekens is van cruciaal belang. Zo is M pilootpartner in een internationaal onderzoeksproject van de RKD (Rijksdienst voor Kunsthistorische Documentatie), waarbij gewerkt wordt aan een database van merken. Dit internationale referentiekader zal een belangrijk hulpmiddel zijn voor toekomstig onderzoek en de verdere identificatie van beelden.

Mechelen

Mechelen werd in de late 15de eeuw belangrijker op politiek vlak als bestuurlijke hoofdstad van de Habsburgse Nederlanden. Het ingeslagen wapenschild met een afbeelding van drie palen garandeerde de kwaliteit van het beeldsnijwerk. Het woord 'Mechelen' of de letter 'M' dienden als keurmerk voor de beschildering. Daarnaast kwamen ook meester- of ateliermerken voor zoals bijvoorbeeld de vijfpuntige ster op het beeld **Maria met kind**. Dit beeld zorgde meteen ook voor een verrassing bij de onderzoekers. Tot op vandaag werd namelijk gedacht dat Mechelse beelden steeds uit walnoot of eik gemaakt werden. Dit beeld toont aan dat Mechelse beeldsnijders de populier, een zachte, lokale houtsoort, op grote schaal gebruikten. Een belangrijk inzicht dus voor toekomstige identificatie van Mechelse stukken.

In deze tentoonstelling krijg je een grote diversiteit aan houten **Mechelse popjes of 'poupées de Malines'** te zien. Deze kleine kleurrijke heiligenbeeldjes waren de massaproducten van hun tijd. Ze waren bestemd voor privédevotie, maar werden ook in kleine huisaltaren of besloten hofjes verwerkt. Je herkent de popjes aan de stereotiepe vormgeving: eenvoudige ronde gezichten, zware oogleden, een oogspleetje en rijke, nette krullen. Daarnaast waren ook retabels en kleine albasten reliëfs een populair Mechels serieproduct. Ze werden versierd met bladgoud en deden dienst als privé-altaartjes. Neem bijvoorbeeld de **Altaarvleugel met Aanbidding der Koningen** (1500-1510), één van de nog twaalf bestaande Mechelse retabels. Resten van scharnieren aan de kast vertellen dat het retabel oorspronkelijk zijluiken had en dat deze zeer gedetailleerde kleine scène het middelste deel was.

Brussel en Antwerpen

Brussel en Antwerpen waren met voorsprong de belangrijkste productiecentra van beeldhouwkunst. Als hoofdstad van het Bourgondische rijk speelde Brussel vanaf 1430 een toonaangevende rol op artistiek vlak. Dankzij het merkteken zijn de tentoongestelde beelden aan de stad toe te wijzen. We zien de Brusselse hamer en voor het schrijnwerk van retabelkasten werd een merk met passer en schaaf gebruikt. De beschildering werd gekeurd door er het merk 'BRUESEL' op aan te brengen. Toch is dit niet de enige manier van identificeren. Dankzij stilistische vergelijkingen en een beeld in het OCMW-museum van Brussel konden onze onderzoekers twee beelden, namelijk de *Treurende Maria en Johannes*, toeschrijven aan **Passchier Borman**. Hij behoorde tot één van de grote beeldsnijdersdynastieën van die tijd: de familie Borman. Zo stond zijn vader Jan Borman nationaal en internationaal hoog aangeschreven als de 'beste beeldsnijder'. Hij gaf het vak door en werkte regelmatig samen met zijn zonen Jan en Passchier.

Vanaf 1525 nam Antwerpen het voortouw als belangrijkste producent en exporteur van beeldsnijwerk en retabels. Zo komt in deze tentoonstelling een ruime selectie Antwerpse retabels aan bod, die sterk verschillen in stijl. Eén daarvan is de **Besnijdenis van Christus**, een vaak voorkomende iconografie. Omdat dit fragment gemerkt is met een handje, weten we dat het in Antwerpen werd geproduceerd. Het matige snijwerk van deze beeldengroep doet vermoeden dat het in grote oplages gemaakt werd. De grote vraag naar Antwerpse retabels leidde namelijk tot een massaproductie. Zo werd vanaf het midden van de 15de eeuw zelfs gewerkt met verkooppanden, de showrooms van die tijd. Daar verkochten beeldsnijders zowel kant-en-klare als half-klare retabels. Vandaar dat we tot op vandaag Antwerpse retabels terugvinden van Scandinavië tot de Canarische Eilanden.

Focus op Maasland en Noordelijke Nederlanden

Brabant had zeker niet het monopolie op de beeldhouwkunst. Zo maakten ze in het Maasland al sinds de 11de eeuw fantastische sculpturen. Helaas verwoestten iconoclastische golven een groot deel van de Noord- en Oost-Nederlandse sculpturen. Dat maakt het moeilijk voor onderzoekers om een goed beeld te krijgen van de productie in deze streken. Deze tentoonstelling heeft dan ook het geluk om enkele van deze oudste 11de- eeuwse stukken te presenteren, zoals de *Sedes Sapientiae* en de *Christus aan het Kruis* in messing. Dit kleine Christusbeeld is te situeren in de omgeving van Reinier van Huy.

Daarnaast toont onderzoek van bewaarde werken, zoals de *Heilige Dorothea*, niet alleen op een kwalitatieve productie in Utrecht. Het is ook een mooi voorbeeld van kruisbestuiving tussen regio's, op zowel stilistisch, iconografisch als compositorisch vlak. Curator Marjan Debaene: *"Dit beeld wordt toegeschreven aan de anonieme meester van de Utrechtse Stenen Vrouwenkop. De uitgesproken oogleden, de brede neus en het eivormige hoofd worden als kenmerkend voor deze meester gezien. Dankzij het onderzoek kunnen we dit verruimen. In het gezicht, de houding en de drapage zien we een Mechelse stijl. Dat doet ons vermoeden dat de beeldsnijder in Mechelen geschoold is en dan naar Utrecht trok. Die artistieke kruisbestuiving tussen regio's is een veel rijkere onderzoeksmethode, dan louter op streek toeschrijvingen te doen. Deze sculptuur is voor ons dan ook de belichaming van het concept 'culturele ruimte'. Met dit concept willen we middeleeuwse beeldhouwkunst in al zijn facetten onderzoeken. We breken als het ware een lans voor een genuanceerde onderzoeksaanpak die afstapt van de ingeburgerde 'kunstenaarscultus'".*

Een ander uitzonderlijk werk is het **Petrusretabel** uit het hertogdom Gelre. Het rijkelijk versierde houten altaarstuk bulkte ooit van kleur en goud en toont in drie vakken de legende van de Heilige Petrus. Michael Rief, vice-directeur en hoofd collecties van het Akense museum: *"Het retabel komt oorspronkelijk van de Sint-Petrus' Bandenkerk in het Nederlandse Venray en zou rond 1500-1510 in het hertogdom Gelre gemaakt zijn. Dit altaarstuk is voor ons buitengewoon. Het is het enige grote voorbeeld dat de protestantse iconoclastische ravages in het noordelijke deel van de Lage Landen heeft overleefd."*

Toekomstperspectief

Na dit onderzoek wil M een nieuwe belangrijke stap zetten om de rol als internationaal expertisecentrum voor Middeleeuwse Beeldhouwkunst te versterken. Peter Carpreau, conservator Oude Kunst M-Museum Leuven, licht toe: *"M wil de internationale katalysator zijn voor onderzoek naar middeleeuwse beeldhouwkunst. Maar zonder geschreven bronnen is er weinig onderzoek mogelijk. Hier starten we met een inhaalbeweging t.o.v. de schilderkunst. In navolging van de reeks 'Early Netherlandish Paintings' werken we aan het allereerste naslagwerk dat de beeldhouwkunst uit de Lage Landen verzamelt. Hiervoor zullen we samenwerken met internationale specialisten. Op die manier geven we de beeldhouwkunst uit de Lage Landen de plek die het verdient."*

PRAKTISCHE INFORMATIE

De tentoonstelling *Over de grens. Middeleeuwse beeldhouwkunst uit de Lage Landen* loopt van 22 september 2017 tot 27 mei 2018 in M-Museum Leuven.

Curatoren: Marjan Debaene & Peter Carpreau

Conservatoren Suermondt-Ludwig-Museum Aken: Michael Rief en Dagmar Preising

Een initiatief en onderzoek van ARDS, expertisecentrum voor middeleeuwse beeldhouwkunst, in samenwerking met het Suermondt-Ludwig-Museum in Aken. Bij de tentoonstelling verschijnt een bestandscatalogus die enkel te verkrijgen is in het Duits. De catalogus kwam tot stand met de steun van de Peter und Irene Ludwig Stiftung. Het boek is te verkrijgen in de M-shop voor 25 euro.

LIJST MET WERKEN

Zaal 1.A: Middeleeuwse sculptuur: onbekend is onbemind

Werken collectie M-Museum Leuven

Brabant, *Heilige Job*, c. 1500, eikenhout, polychromie

Brabant, *Heilige Johannes De Doper*, c. 1500, notenhout, polychromie

Brabant, *Heilige Bisschop*, c. 1500, avesnessteen, sporen van polychromie

Brabant, *Christus op de Koude Steen*, c. 1500, notenhout, polychromie

Brabant, *Christus op de Koude Steen*, c. 1500, eikenhout, polychromie

Werken collectie Suermondt-Ludwig-Museum, Aachen

Graafschap Artois? (Atrecht?), *Heilige Leonardus*, c. 1510-1520, Eikenhout, polychromie grotendeels origineel

's-Hertogen-bosch, *Heilige Catharina van Alexandrië*, c. 1525-1530, eikenhout, originele polychromie afgeloogd

Zuidelijke Nederlanden, *Sint-Anna-ten-Drieën*, c. 1450-1470, albast

Zuidelijke Nederlanden (Mechelen ?), *Maria met Kind*, c. 1460-1470, albast, sporen van originele polychromie en latere overschilderingen

Zuidelijke Nederlanden (Doornik?), *Tabernakelaltaar met Vleugels*, c. 1400, ivoor, sporen van polychromie

Zuidelijke Nederlanden, *Paxtafel: Tronende Maria met Musicerende Engelen*, c. 1520, ivoor

Zuidelijke Nederlanden (?), *Paxtafel: Christus aan het Kruis met Maria en Johannes*, c. 1450-1480, ivoor, resten van polychromie

Brabant (?), *Christus op de Koude Steen*, c. 1500, eikenhout, sporen van oude (niet originele) polychromie

Brabant, *Christus op de Koude Steen*, c. 1515, eikenhout, sporen van oude (niet originele) polychromie

Brabant, *Heilige Margaretha van Antiochië*, c. 1490-1500, notenhout, resten van polychromie

Brabant, *Heilige Maria Magdalena*, c. 1525-1530, eikenhout, polychromie afgeloogd

Mechelen of 's-Hertogen-bosch (?), *Heilige Birgitta van Zweden*, c. 1510-1520, eikenhout, sporen van originele polychromie en latere overschildering

Zuidelijke Nederlanden, *Fragment van een Calvariebergscène*, c. 1490, eikenhout, polychromie afgeloofd

Nederland, *Onze-Lieve-Vrouw-Van-Zeven-Weeën*, prototype uit 1503, uitvoering begin 16e eeuw, gips

's-Hertogen-bosch (?), *Kruisigingsgroep*, c. 1500-1520, 19e eeuwse compilatie, eikenhout, polychromie afgeloofd

Bruikleen uit een Rijnse privéverzameling

Brussel, *Heilige Katharina*, c. 1500, eikenhout, polychromie afgeloofd

Zaal 1.C: Focus op Brabant: Leuven

Werken collectie M-Museum Leuven

Leuven, toegeschreven aan Hendrik Roesen, *Heilige Bisschop*, c. 1500, notenhout, polychromie

Leuven, toegeschreven aan Hendrik Roesen, *Heilige Cornelius*, c. 1500-1525, eikenhout, 19de-eeuwse polychromie

Werken collectie Suermondt-Ludwig-Museum, Aachen

Brabant (Leuven ?), *Ecce Homo*, c. 1500, eikenhout, sporen van originele polychromie

Brabant (Leuven - omgeving van Hendrik Roesen?), *Petrus als Paus*, c. 1493, eikenhout, sporen van originele polychromie

Leuven (?), *Heilige Antonius*, c. 1490, eikenhout, polychromie afgeloofd

Zaal 1.D: Focus op Brabant: Mechelen

Werken collectie M-Museum Leuven

Meester met de Vijfpuntige Ster, *Heilige Catharina van Alexandria*, c. 1600, notenhout, polychromie

Mechelen?, *Zegenend Christuskind* c. 1500-1525, eikenhout, polychromie

Mechelen, *Maria met Kind*, 16de eeuw, notenhout, polychromie

Mechelen, *Maria met Kind*, c. 1500, notenhout, polychromie

Mechelen, *Maria met Kind*, c. 1500-1510, notenhout, polychromie

Werken collectie Suermondt-Ludwig-Museum, Aachen

Meester met de Vijfpuntige Ster, *Maria met Kind (verloren)*, c. 1550-1580, populierenhout, sporen van originele polychromie en latere overschildering

Mechelen, *Zegenend Christuskind*, c. 1540-1580, notenhout, resten van originele polychromie en overschilderingen

Mechelen, *Zegenend Christuskind*, c. 1510-1520, notenhout, originele polychromie

Mechelen, *Zegenend Christuskind*, c. 1510-1520, notenhout, 18de- of 19de-eeuwse polychromie (figuur); eikenhout, resten van originele polychromie (sokkel)

Mechelen, *Altaarvleugel met Aanbidding der Koningen*, c. 1500-1510, eikenhout, originele polychromie

Mechelen, *Heilige Rochus*, c. 1520, notenhout, resten van originele polychromie

Mechelen, *Heilige Michaël*, c. 1500, notenhout, resten van originele polychromie en latere overschilderingen

Mechelen, *Heilige Ursula*, c. 1510-1520, notenhout, polychromie

Mechelen, *Heilige Margaretha*, c. 1510-1520, notenhout, polychromie

Mechelen, *Heilige Barbara*, c. 1510-1520, eikenhout, polychromie

Mechelen, *Heilige Agnes*, c. 1510-1520, eikenhout, polychromie

Mechelen, *Reliëf met de Aanbidding van de Herders*, c. 1600-1640, albast, gedeeltelijk verguld

Mechelen, *Reliëf met de Annunciatie*, c. 1600-1640, albast, gedeeltelijk verguld

Mechelen, *Reliëf met de Kruisafname*, c. 1600-1620, albast

Mechelen (Werkplaats Rombout Tissenaken ?), *Reliëf met de Graflegging*, c. 1580-1614, albast

Mechelen (Werkplaats Rombout Tissenaken ?), *Reliëf met de Kruisiging*, c. 1580-1614, albast

Mechelen, Monogrammist P.N.I.V.H., *Reliëf met Aanbidding der Koningen*, c. 1575-1600, albast, gedeeltelijk verguld

Mechelen, Monogrammist P.N.I.V.H., *Reliëf met Aanbidding der Herders*, c. 1575-1600, albast, gedeeltelijk verguld

Mechelen, *Madonna in de Stralenkrans*, c. 1500-1510, notenhout (Madonna), eikenhout (stralenkrans)

Bruikleen uit een Rijnse privéverzameling

Mechelen, *Maria met Kind*, c. 1520, notenhout, grotendeels originele polychromie

Bruikleen van de Ludwig Stiftung

Mechelen, *Maria met Kind*, c. 1590-1610, eikenhout, polychromie

Zaal 1.E: Focus op Brabant: Brussel en Antwerpen

Werken collectie M-Museum Leuven

Brussel, toegeschreven aan Jan II Borman (de Oude), *Heilige Hubertus*, c. 1483-1520, eikenhout, 19de-eeuwse polychromie

Brussel?, *De Geseling*, c. 1500-1524, eikenhout, polychromie

Brussel, toegeschreven aan Jan II Borman (de Oude), *Heilige Laurentius*, c. 1500, eikenhout, polychromie

Brussel, toegeschreven aan Jan II Borman (de Oude), *Sint-Anna-ten-Drieën*, c. 1475-1499, eikenhout, polychromie

Werken collectie Suermondt-Ludwig-Museum, Aachen

Brussel, toegeschreven aan Passchier Borman, *Treurende Johannes*, c. 1523, eikenhout, polychromie afgeloofd

Brussel, toegeschreven aan Passchier Borman, *Treurende Maria*, c. 1523, eikenhout, polychromie afgeloofd

Brussel, *Heilige Jacobus de Meerdere*, c. 1460-1470, eikenhout, polychromie afgeloofd

Antwerpen, *Heilige Gertrudis van Nijvel*, c. 1520, eikenhout, resten van originele polychromie

Brussel (?), *Het Visioen van Keizer Augustus en van Johannes de Evangelist op Patmos*, c. 1500, eikenhout, polychromie afgeloogd

Brussel (?), *Heilige Jozef en het Kindje Jezus*, c. 1500, eikenhout, polychromie afgeloogd

Brussel of Mechelen?, *Heilige Catharina van Alexandria*, c. 1500-1510, eikenhout, originele polychromie (Monogrammist I*T (?))

Brussel (?), *Graflegging*, c. 1500, eikenhout, polychromie afgeloogd

Antwerpen, *Boom van Jesse*, c. 1510-1520, eikenhout, polychromie afgeloogd

Antwerpen, *Presentatie van Christus in de tempel*, c. 1500-1520, eikenhout, polychromie afgeloogd

Antwerpen, *Besnijdenis*, c. 1500, eikenhout, originele polychromie

Antwerpen, *Knielende Figuur*, c. 1500-1510, eikenhout, polychromie

Antwerpen, *De Apostel Thomas*, c. 1510-1520, eikenhout, originele polychromie

Antwerpen (?), *Heilige Martinus te Paard deelt Zijn Mantel met een Bedelaar*, c. 1540-1570, eikenhout, oorspronkelijk zonder polychromie (?)

Antwerpen, *Besnijdenis*, c. 1500-1510, eikenhout, resten van polychromie

Antwerpen, *Aanbidding der Koningen*, c. 1530, eikenhout, polychromie afgeloogd

Antwerpen, *Presentatie van Christus in de tempel*, c. 1500-1520, eikenhout, originele polychromie

Antwerpen, *Doornenkroning*, c. 1510-1520, eikenhout, originele polychromie

Antwerpen, *Heilige Maria Magdalena ?*, c. 1520-1530, eikenhout, resten van originele polychromie

Antwerpen, *Kruisdraging*, c. 1500-1520, eikenhout, polychromie afgeloogd

Antwerpen, *Kruisdraging*, c. 1520-1530, eikenhout, originele polychromie

Antwerpen, *Bezwijming van Maria*, c. 1490-1500, eikenhout, polychromie afgeloogd

Antwerpen, *Graflegging*, c. 1500-1520, eikenhout, polychromie afgeloogd

Antwerpen, *Christus op de Koude Steen*, c. 1520-1530, eikenhout, resten van polychromie

Zuidelijke Nederlanden, *Dismas, de Berouwvolle Dief*, c. 1500, eikenhout, resten van polychromie

Zuidelijke Nederlanden, *Dismas, de Berouwvolle Dief*, c. 1500, notenhout, originele polychromie

Zuidelijke Nederlanden, *Gestas, de Onboetvaardige Dief*, c. 1500, notenhout, originele polychromie

Bruikleen uit een Rijnse privéverzameling

Brussel, toegeschreven aan Jan II Borman (de Oude), *Kruisdraging*, c. 1480-1490, notenhout, polychromie

Zaal 1.F: Focus op Maasland en de Noordelijke Nederlanden

Werken collectie M-Museum Leuven

Maasland, *Sedes Sapientiae*, 11de - 12de eeuw, lindenhout, polychromie niet origineel, hoofd madonna niet origineel

Maasland, *Christus aan het Kruis*, c. 1350-1399, eikenhout, polychromie

Werken collectie Suermondt-Ludwig-Museum, Aachen

Maasland, *Heilige Barbara*, c. 1500-1520, notenhout, originele polychromie met overschilderingen

Luik, Meester Balthazar, *Sint-Anna-ten-Drieën*, c. 1510-1520, eikenhout, latere polychromie

Maasland, omgeving Reinier van Hoei, *Christus aan het Kruis*, c. 1130, messing, gebronsed met resten van latere overschilderingen

Maasland (Omgeving Meester van Elsloo), *H. Helena*, c. 1520, notenhout, polychromie afgeloogd

Maasland (Omgeving Elsloo-groep), *Sint-Anna-ten-Drieën*, c. 1520, eikenhout, polychromie afgeloogd

Meester van Elsloo-groep, *Heilige Servatius*, c. 1510-1520, eikenhout, polychromie afgeloogd (uitgezonderd op de gezichten)

Luik, Meester van de H. Bernardus, *Heilige Bisschop*, c. 1520, eikenhout, sporen van originele polychromie

Maastricht, Atelier Jan van Steffeswert, *Heilige Maria Magdalena*, c. 1510-1515, eikenhout, 19de-eeuwse polychromie

Meester van Elsloo-groep, *Bewening van Christus*, c. 1520, eikenhout, polychromie afgeloogd

Maasland (omgeving atelier Elsloo-groep), *Heilige Christoffel*, c. 1520, eikenhout, polychromie niet origineel

Oostelijke Nederlanden (Hertogdom Gelre), *Retabel met Taferelen uit de Petruslegende*, c. 1500-1510, eikenhout, polychromie afgeloogd

Utrecht, *Maria met Kind*, c. 1450, eikenhout, polychromie afgeloogd

Utrecht (?), *Verzoeking van de Heilige Anthonius*, c. 1510, eikenhout, sporen van originele polychromie en latere overschildering

Meester van de Utrechtse Stenen Vrouwenkop, *Heilige Dorothea*, c. 1520-1530, eikenhout, sporen van originele polychromie

Nederland, *Maria met Kind*, c. 1500-1510, eikenhout, polychromie afgeloogd

Utrecht, *Heilige Barbara*, c. 1425-1450, pijpaaarde

Utrecht (?), *Sint-Anna-ten-Drieën*, c. 1480-1490, eikenhout, polychromie afgeloogd

Utrecht (?), *Heilige Bisschop*, c. 1490 Zilver

Gelre, *Heilige Antonius de Heremiet*, c. 1480-1490, eikenhout, polychromie afgeloogd

Gelre / Kleef, *Heilige Martinus van Tours als Bisschop, deelt zijn Mantel met een Bedelaar*, c. 1490-1500, eikenhout, latere polychromie

Antwerpen (?), *Maria met Kind op de Maansikkel*, c. 1520-1530 Eikenhout, sporen van originele polychromie

Noordelijke Nederlanden of Gelre / Kleef (?), *Piëta*, c. 1500-1520 Eikenhout, polychromie afgeloogd

Noordelijke Nederlanden, *Christus met de Samaritaanse vrouw aan de Bron*, c. 1520-1530, eikenhout, polychromie

Noordelijke Nederlanden (Utrecht?), *Genadestoel*, c. 1480-1490 Eikenhout, polychromie afgeloogd

Bruikleen uit een Rijnse privéverzameling

Luik (Atelier Meester van de Eykiaanse Vrouwenfiguren), *Mariabuste*, c. 1430-1440, notenhout, polychromie

Maasland (Omgeving Atelier Elsloo-groep), *Christus aan het Kruis*, c. 1520, notenhout, originele polychromie met overschildering

Bruikleen van de Ludwig Stiftung

Luik, Meester Balthazar, *Christus aan het Kruis*, c. 1530-1540, eikenhout, resten van polychromie

PERSCONTACT

Veerle Ausloos | Persverantwoordelijke M-Museum Leuven

T + 32 (0)16 27 29 38 | M +32 499 67 76 11 | veerle.ausloos@leuven.be

PERSFOTO'S

Beelden in hoge resolutie kun je downloaden op <http://mleuven.prezly.com>

TICKETS EN INFO

M - Museum Leuven / L. Vanderkelenstraat 28 / 3000 Leuven - België

tel. +32 (0)16 27 29 29 / bezoekm@leuven.be | www.mleuven.be

M – Museum Leuven geniet de steun van

Mediapartners

Deze tentoonstelling geniet de steun van:

Peter und Irene
Ludwig Stiftung